

**ПОСИЛЕННЯ
КОНСОЛІДАЦІЇ
СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ
НА ШЛЯХУ ВСТУПУ
УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ
МОЛДОВА ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 жовтня 2024 року

УДК 316+339.94
ББК 60.5+66.4

Соціологічна асоціація України
Південноукраїнське відділення САУ
Державний вищий навчальний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.
Д. Ушинського»
Кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет психології, політології та соціології
Universitatea de Stat din Moldova
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
Centrul Sociologie și Psihologie Socială al ICJPS
Asociația Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova

**«ПОСИЛЕННЯ КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ШЛЯХУ ВСТУПУ УКРАЇНИ
ТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ»**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 жовтня 2024 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

*ПОСИЛЕННЯ КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ШЛЯХУ ВСТУПУ УКРАЇНИ
ТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:*
МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Рецензенти:

Інна ГОЛУБОВИЧ, докторка філософських наук, професорка, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Лілія ЯКОВЛЕВА, доктор політичних наук, професор, професор кафедри соціології Національного університету «Одеська Юридична Академія».

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Протокол № 5 від 28.11.2024 р

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Олена ЛІСЕЄНКО**, д. соц. н., професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Члени редколегії:

МОКАНУ Віктор, д. соц. н., директор Центру соціології та соціальної психології Інституту правових, політичних та соціологічних досліджень Державного університету Молдови, керівник Асоціації соціологів і демографів Республіки Молдова, Республіка Молдова

БОРІНШТЕЙН Євген, д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

ПЕТІНОВА Оксана, д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

АТАМАНЮК Зоя, д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Посилення консолідації суспільства та ролі людського капіталу на шляху вступу України та Республіки Молдова до Європейського Союзу : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Кишинев- м. Одеса, 17-18 жовтня 2024 року) / за ред. д. с. н., проф. Лісеєнко О. В. – 138 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

© Південноукраїнське відділення Соціологічної асоціації України, 2024

© Асоціація соціологів та демографів Республіки Молдова, 2024

ЗМІСТ

МОСАНУ Victor, МОСАНУ Ion	CERCETAREA CALITATIVĂ A RELAȚIEI DINTRE SĂNĂTATE ȘI REZILIENȚA SOCIALĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA QUALITATIVE RESEARCH ON THE RELATIONSHIP BETWEEN HEALTH AND SOCIAL RESILIENCE IN REPUBLIC OF MOLDOVA.....	7
ЯКОВЛЕВ Денис	КОНСОЛІДАЦІЯ ШЛЯХОМ КРЕАТИВНОСТІ. РОЛЬ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ У ПІДВИЩЕННІ СТІЙКОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	15
МОСАНУ Angela	INFLUENȚA STRATIFICĂRII ASUPRA REZILIENȚEI SOCIALE THE INFLUENCE OF STRATIFICATION ON THE SOCIAL RESILIENCE	18
ПОДШИВАЛКІНА Валентина	ЗМУШЕНА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ЯК ФАКТОР БЕЗПЕКИ ТА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	25
ЛОБАНОВА Алла	ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ОСНОВНІ ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ	28
КНУЗНИК Larysa	SAFE INTELLECTUAL COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE CREATION AND IMPLEMENTATION OF HUMAN CAPITAL IN THE PROCESS OF EUROPEAN INTEGRATION	31
ТРУШЕВИЧ Ганна	СПРИЙНЯТТЯ ОБРАЗУ ЛІДЕРА ВОЄННОГО ЧАСУ УКРАЇНЦЯМИ КРЕАТИВНОГО КЛАСУ: КОМУНІКАЦІЙНИЙ ВПЛИВ	33
КАМЕНСЬКА Тетяна	РЕАГУВАННЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ НАУКИ НА СУЧАСНІ ЗМІНИ В УКРАЇНІ	36
КАЛАШНІКОВА Людмила	МІСІЯ СОЦІОЛОГІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ : ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	38
БОРІНШТЕЙН Євген	СОЦІОКУЛЬТУРНЕ БАЧЕННЯ СТРАТЕГІЙ БЕЗПЕЦИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	41
РЕТИНОВА Oksana, MAZUR Julia	CIVIL SECURITY IN THE CONTEXT OF DISINFORMATION AND PROTECTING AGAINST SOCIAL RISKS AND STRENGTHENING THE RESILIENCE OF SOCIET	44

зовнішності президента, міміці та жестах: впевнена хода, менша кількість рухів, борода на обличчі, «мілітарі» стиль в одязі та вигляд старшого чоловіка.

25% респондентів на наступних виборах президента проголосували б за В. Зеленського, 37,5% - планують голосувати за іншого кандидата (альтернативні кандидатури не пропонувались), 37,5% - не визначились з вибором. При цьому 50% опитаних зазначили, що проведення будь-яких виборів під час війни не доцільне, 43,8% обрали те, щоб провести місцеві вибори і 31,3% - за проведення президентських та парламентських виборів під час війни (була можливість обрати декілька варіантів відповідей).

Автор книги «The Showman» Саймон Шустер, який перебував разом з президентом на початку повномасштабного вторгнення, говорить про В. Зеленського та його команду: «Вони не наосліп говорили щось на камери. Вони чітко планували, що говорити, кому говорити, коли говорити, як одягатися під час цих виступів, що показувати, що не показувати. Ви можете це назвати театром? Я б не використовував це слово. Я б сказав, це – дипломатія, комунікація, політична комунікація. Тобто так, вони, як виявилось, зробили це набагато краще, ніж росіяни, і слава Богу» [2].

Відчуття безпеки людини під час війни залежить не тільки від вміння розпізнавати правду та дезінформацію, а й від сприйняття образу воєнного лідера (ораторські вміння, зовнішність, жести, міміку), що подається з використанням політичних технологій та маніпуляції громадської думки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мороз, О. (2020) *Боротьба за правду: Як мій дядько переміг брехню*. Київ: Yakaboo Publishing, 160.
2. Шоумен з Банкової. Саймон Шустер про Зеленського, Залужного, бункер, джерела та книгу «The Showman». URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2024/02/1/7439797/>
3. Trushevych, H. (2021). The role of language image in creating a favorable image of Ukrainian politicians: analysis of New Year's speeches. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, 4, P. 113-120. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/bjlss/article/view/1713>

Тетяна КАМЕНСЬКА,

*доктор соціологічних наук, професор,
професор кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій
Одеський національний університет імені І.І. Мечнікова*

РЕАГУВАННЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ НАУКИ НА СУЧАСНІ ЗМІНИ В УКРАЇНІ

Сучасний воєнний стан в центрі Європи, а також напруження навколо Тайваню, Ірану, війни між Ізраїлем та Палестиною, на загально міжнародному рівні сприяли перерозподілу зовнішніх стосунків в міждержавному просторі.

Глобалістські принципи життя (налаштовані за останні десятиліття) стали різко рухливими й суттєво змінилися. І навидь держави, які залишилися географічно далекими від військових подій відчували багато стресових змін, хаотизації життя. Всі науки зараз отримали багато нових феноменів, породжених реальним військовим протистоянням за допомогою новітніх технологій, кібер-засобів, синтезованих біоматеріалів, речовин, психо-соціоінженерних розробок і т.п. Останні стосуються інформаційного простору, інформаційних технологій, освіченості населення як важливих складових у соціальній поведінки. Ми зупиняємося на інформаційно-комунікативної складової сучасної війни як на стратегічному ресурсі впливу на людську поведінку в умовах реальних загроз життю, самозбереженню та виживанню.

Методологія дослідження безпосередньо у ході війни – це сама складна процедура, оскільки стан населення (і як щоб ми раніше могли сказати «особливо напружений при кордонах з противником») то сьогодні - є високо напруженим по всій Україні. Тому методологія сучасних соціологічних досліджень заслуговує на особливу увагу. Спочатку (скоріш на майбутнє а ніж на сучасний період) обґрунтуємо адекватні методи дослідження в стані війни, використовуючи теоретичні придбання соціології з питань війни.

Нова реальність, яку проявила сучасна війна – це перш за все інформаційна інтервенція з будь якого приводу (від візуальних фактологічних повідомлень до візуальних фейків). Ми наголошуємо на «візуалізації» тому, що до появи відеозйомок цінність того, що можна було побачити була дуже високою. Про це свідчить й старе прислів'я «краще один раз побачити а ніж багато разів почути». А також можна відстежити, як поступово з нашого повсякденного й наукового спілкування зникало слово «міф». Хоча років 30-50 тому в соціальній філософії, в соціології, культурології були розповсюджені дослідження так званих «соціальних міфів». Безпосередньо до міфів в атеїстичному суспільстві було іронічне ставлення як до народного епосу, до казок. Але словосполучення «соціальний міф» вже визначало своєрідну соціально-інформаційну технологію впливу на людей. Слабким місцем соціального міфу було те, що його змістовна складова мала лише мовне оформлення. А, як відомо, до «слів», до розповідей з давнини (також, як свідчать прислів'я) склалось несерйозне ставлення – можна казати що зазвичай, можна брехати, поки «не спіймають гарячому» і т.п..

В той же час соціальна міфотворчість в письмових та звукових повідомленнях зберігала своє значення до часів широкого розповсюдження візуальних супроводів. Зараз вже люди у якості доказів перестають апелювати до словесної та письмової інформації та навидь й до фото. Рухливий відеозапис в соцмережах відсторонив соціальні міфи, фотографії, але й йому з'явилась альтернатива та загроза – це сучасні кібертехнології монтажу різних зйомок і штучний інтелект. На жаль, для соціології це свідчить про те, що

завдяки сучасним кібертехнологіям утворюються суттєві зміни щодо суб'єкт-об'єктних відносин навколо соціальних дій та процесів.

Таким чином дослідження сучасних соціальних явищ та феноменів спонукає соціологів до пошуку нових дослідницьких технологій. Перш за все, на наш погляд, особливої уваги потребує до себе соціальна структура, на якій базується соціальна диференціація та корелюються данні кількісних досліджень. Наприклад в Німеччині після Другої світової війни у якості показників соціального статусу респондентів вивчалися їх владно-керівної позиції. Тобто в анкеті запитували не про місце роботи, не про посаду, не про вид діяльності, а про те, як робота респондента пов'язана з наданням розпоряджень іншим співробітникам.

І сучасних умовах війни, і після її закінчення, ми стикнемося з тим, що визначальними будуть якісь показники участі у військових подіях, відомості про евакуацію, про виїзд за кордон у якості біженців, та інше.

Дискурс війни ще довго буде основним в керівництві суспільством і в суспільних науках, таких як політологія, соціологія, історія, міжнародні відносини, правові науки та ін. Перш за все цей дискурс буде визначатися результатами закінчення війни. Але безпосередньо для соціології вже виникла проблема «тенденційності» в бік політичної кон'юнктури і буде продовжуватись після завершення військових подій. Тенденційність присутня як в сфері трактовки понять, так в аналітиці об'єктів та предметів дослідження. Соціологи вже зараз відсторонюються від деяких дослідницьких методів, оскільки вони втрачають свою адекватність і цілям досліджень (тобто спрямовані не на нові знання, а на перейменування вже наявних знань), а також втрачають адекватність об'єктам досліджень (є невалідними і не надають достовірну інформацію про об'єкт).

Людмила КАЛАШНИКОВА,

доктор соціологічних наук, професор

Криворізький державний педагогічний університет

МІСІЯ СОЦІОЛОГІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ : ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Питання про місце і роль соціології ніколи не втрачало своєї актуальності, у першу чергу, зважаючи на її величезний практичний потенціал, що реалізуються через здійснення безпосереднього впливу на процеси прийняття управлінських, політичних, соціально-економічних рішень різного різня. Використання соціологічної інформації дозволяє не лише глибоко проаналізувати стан громадської думки, а й відстежити динаміку її змін, тим самим, забезпечуючи налагодження двостороннього зв'язку між